

τα· κατὰ τὸ ἔτος 1699 ὑπεγράφησαν αἱ συνθῆκαι τῆς εἰρήνης. Οἱ Ἐνετοὶ δὲν κατώρθωσαν μόνην τὴν ἐπέκτασιν τῆς Δαλματίας, ἀλλὰ καὶ τὴν διατήρησιν τῆς Πελοποννήσου ὡς ἐλευθέρας κατακτήσεως.

Δὲν ἔμελεν ἔχει τοῦτο σημασίαν, οὔτε διὰ τὴν δύναμιν αὐτῶν, οὔτε διὰ τὸν κόσμον, ἀν δὲν ἐπεμελοῦντο νὰ προάξουν τὴν κατακτηθεῖσαν χώραν, νὰ δύσουν εἰς αὐτὴν τὸν ἀνάλογον πρὸς τὴν φύσιν αὐτῆς διοργανισμὸν, καὶ τοιουτοτρόπως ν' ἀποκαταστήσουν αὐτὴν πραγματικὴν ἴδιοκτησίαν.

(ἀκολουθεῖ).

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΩΝ ΑΝΙΚΑΙΟΤΟΝ.

(Τέσ φυλλάδ. 283 καὶ 284.)

Τὸ Ναύπλιον ἦτο τότε πόλις ὅλως τουρκική· αἱ μὲν ὄδοι ἦσαν στεναὶ, ἀνώμαλοι καὶ βορβορώδεις, αἱ δὲ οἰκίαι ξυλόκτιστοι, πολύθυροι καὶ πάντη ἀρρύθμοι· ἀλλὰ καὶ τῶν κατοίκων ὁ βίος ἦτο εἰσέτι, ὡς καὶ τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων, ἀσιατικός· λέγων δὲ ἀσιατικὸν δὲν ἔννοιω τρυφῆλον, διότι ὅπου λείπει ἡ ἐπιούσιος τροφὴ ἡ τρυφὴ εἶναι ἀγνωστος· ἀλλ' ὅτι, πλὴν τῆς φουστανέλλας, πάντα τὰ ἀλλα ἐγίνοντο ὅπως καὶ ἐπὶ Τουρκίας. Εἰς τὰ ἐργαστήρια οἱ πωληταὶ ἐκάθηντο διπλοπόδεις· καὶ ἀναμένοντες, πολλάκις φεῦ! εἰς μάτην, τοὺς σπανιωτάτους ἀγοραστὰς, ἐμύζων σοθαροπρόσωποι τὴν ἄκραν τοῦ τσιρπούχου αὐτῶν. Ἐπώλουν δὲ ἡ πέτρας πυροβόλων, ἡ πυρεκβόλα, ἡ σπάγγον, ἡ φάρμακα, ἡ βελόνας, ἡ θειάφιον, ἡ πέτραν τῆς κολάσεως, ἡ ἄλλο τι τοιούτον ἀσημον καὶ πενιχρόν. Παρὰ τὰ ἐργαστήρια ταῦτα ἦσαν καὶ ἄλλα, τὰ τῶν παντοπωλῶν, ἀτινα ἔξ, ἀνάγκης καὶ ποικιλότερα καὶ πολυτιμότερα εἶχον τὰ ἐμπορεύματα· πρὸς τούτοις δὲ καὶ τὰ τῶν φακτῶν καὶ τὰ καφενεῖα. Τὰ καφενεῖα ἦσαν καὶ πολλὰ καὶ πολλοὺς εἴγον τοὺς φοιτητάς· διότι, πλὴν τῶν πανταχόθεν μετοικησάντων εἰς Ναύπλιον ἔνεκα ἀσφαλείας, καὶ τῶν κηφήνων ὅσοι στιλπνὰ μὲν καὶ βαρύτιμα πιστόλια φέροντες εἰς τὴν ζώνην, καρδίαν δὲ φιλάρπαγος ἡ λαγωοῦ κρύπτοντες εἰς τὰ στήθη, κατέκλυον γαυριῶντες καὶ σειόμενοι τὴν πόλιν, εἴχον συρρέεισε διὰ τὴν παρουσίαν τοῦ Κυβερνήτου καὶ πλήθος ἀγωνιστῶν ἔχόντων ἀπαιτήσεις καὶ προτεινόντων δικαιώματα, καὶ ἀλλοι ἀδικηθέντες ὑπὸ ισχυρῶν καὶ ἐπικαλούμενοι δικαιοσύνην. Ἐκ τῶν καφενείων δύο ἡ τρία διεκρίνοντο ἐπὶ πολυτελεῖα, καὶ ἴδιας τὰ κείμενα εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς Πλατάνου· ἔθεωροῦντο δὲ πολυτελῆ διότι, πλὴν τοῦ μόνου ποτοῦ τὸ ὅποιον εἰς πάντα τὰ λοιπὰ ἔκαιε τὰ χεῖλη καὶ ἐπίκραινε τοὺς λάρυγγας τῶν φοιτητῶν, ἐδίδον καὶ πούντοι καὶ γαργιλέν. Τῶν συνεργούμενων ἔνταῦθα ὁ ἀριθμὸς ἦτο πολὺς· καὶ διότε ἐκόπαξε τῶν ἀναρριφούντων χειλέων ὁ πάταγος, αἱ γλῶσσαι δια-

σπῶσαι τοὺς χαλινοὺς ἐκελάδουν μεγαλαυχεῖς τ' ἀνδραγαθήματα τῶν μήποτε ἀνδραγαθησάντων, ἢ καὶ ἡγωνίζοντο φιλολογίδοροι νὰ ἐλαττώσωσι τὴν ἀξίαν τῶν ἀληθῶν ἀνδραγαθημάτων. Καὶ ίδοις ἡ ἥρις ἐπιπτε μὲν βεβριθεῖα τὸ κατ' ἄρχας, ἵνα εἶπο καθομπρίζων, ἐξητμίζετο δὲ μετ' οὐ πολὺ ὡς ὁ καπνὸς τῶν γαργιλέδων.

Καὶ ἡ κατ' οἷχον δὲ δίαιτα μέπειχε καὶ αὐτὴ τῶν πάλαι ἔξεων· τὰ ἐπιπλα ἦσαν συφάδες, σιλεύδες, κουλούχια, ἐφ' ὃν ἐκάθηντο μὲν τὴν ἡμέραν κατεκλίνοντε δὲ τὴν νύκτα οἱ οἰκοδεσπόται καὶ οἱ ζένος αὐτῶν· ἀλλὰ καὶ τούτων εὑάριθμοι ἦσαν οἱ πλουτούντες· οἱ πολλοὶ δὲ ἀνάκλιντρον καὶ κλίνην καὶ προσέφαλον καὶ ἐπενδύτην εἶχομεν τὴν ἀχώριστον καὶ κλασικὴν κυπόταρ, εἰς τὰς παρυφὰς τῆς ὄποιας πολλὰ ἐγκατεβίουν ἀναίμακτα ζωύφια, τὰ ἀπαραχάρακτα ταῦτα ἐμβλήματα τοῦ ἐλληνισμοῦ ἐφ' ὅλου τοῦ ἀγῶνος. Τινὲς δὲ εἶχον καὶ σφράγη ἡ σανίδης στρογγύλως κεκομμένας καὶ συνηρμοσμένας διὰ καρφίων, τὸν ὄποιον μετεχειρίζοντο ἀντὶ τραπέζης γευόμενοι ἡ δεσποινοῦντες. Καὶ ρόφημα μὲν σπανίως παρετίθετο (καὶ τοῦτο ἡ το συνήθως ἐκ φασίλων ἡ ἐρεβίνθων ἡ φακῆς) παρατιθέμενον δὲ κατεβρόχθεῖσαν οἱ συνδαιτυμόνες οὐχὶ μετακενοῦντες εἰς ἴδιαιτερα πινάκια, ἀλλ' ἐμβάπτοντες τὰ ἔλινα κογλιάρια εἰς τὴν περιέχουσαν αὐτὸ πινάκαν. Λί σημεριναὶ καθέδραι (καρέγλαι) ἦσαν σχεδὸν ἀγνωστοι δὲ δὲ ἀποκατέστη ὁ Κυβερνήτης εἰς Ναύπλιον, κατεσκεύασάν τινες, χάριν τῶν φραγκοφορεμέρων, ἔλινα σκαμνία. Τὸ 1831 ἐπτανήσιός τις πλοίαρχος, οἰκεῖος ἐκπλαι τοῦ πατρὸς τοῦ γράφοντος τὰς ἀναμνήσεις ταῦτας, ἐλθὼν ἔξ Ένετίας καὶ ἴδων τὴν γυμνότητα τῆς οἰκίας τοῦ πρὶν εὐπόρου αὐτοῦ φίλου, προσέφερεν αὐτῷ ἔξ καθέδρας. Τοσούτῳ δὲ ἔθεωρήθησαν λαμπροί, ὥστε ἡ φήμη αὐτῶν διεδόθη πολύθροος ἀνὰ πᾶσαν τὴν πρωτεύουσαν τοῦ κράτους, καὶ φύσιοῦντες ἔσθλεπον αὐτὰς οἱ ἐγκριτότεροι.

Αἱ ἐν Ναυπλίῳ οἰκίαι, διηρημέναι πρὸ τῆς ἀλισσῶς εἰς γυναικωνίτας καὶ ἀνδρῶνας, ἦσαν μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εὐρύχωροι, ἀλλ' ἐρείπια. Ο Κυβερνήτης ἐλθὼν κατέλυσεν εἰς τινα τῶν εὐπρεπεστέρων, ἀνίκουσαν εἰς τὸν Ἐμπανουὴλ Ξένον, ἀνδρα πλεύσιον, συνετὸν καὶ φιλοπάτριδα, πολλὰ μὲν θυσιάσαντα ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνος τῆς Ἑλλάδος, μηδὲν δὲ ζητήσαντα περὶ αὐτῆς, ἀλλ' ἀποχωρήσαντα εἰς Τῆνον ἡ ἀντιβασιλείας δύμας τιμῶσα αὐτὸν μετεκάλεσε τὸ 1835 εἰς ἀθήνας καὶ διώρισε Σύμβουλον τῆς ἐπικρατείας· ἀλλὰ πάσχων πάθος χρόνιον, μικρὸν ἐπέζησεν ὁ φιλογενῆς ἐκεῖνος εἰς τὴν δικαίαν γαύτην ἀμοιβήν.

Μόλις λοιπὸν ἔσθατεν εἰς Ναύπλιον ὁ Κυβερνήτης τὴν Τάπριλίου καὶ ἐπεχείρησε τὴν διοικητικὴν διαιρέσιν τῶν νήσων καὶ τῆς Πελοποννήσου, ἀναβαλὼν τὴν τῆς Στερεᾶς εἰς αἰσιωτέρους καιρούς, διότι ὁ πόλεμος εἶχεν δῆλος μετατεθῆ εἰς αὐτήν. Συγχρόνως δὲ ἐνηργήθη καὶ εἰς τὴν ἐγκατάστατιν τῶν Δημογεροντιών.

Η διοικητικὴ διοργάνωσις ἐμελλε νὰ γίνη προσωρινὴ, διότι οὐ μόνον ὁ ἐχθρὸς κατεῖχεν ἔτι ἐπαρχίας τινας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐρήμωσιν, τὴν καταστροφὴν

καὶ τὴν ἀναρχίαν, ἐπρεπεν ἐξ ἀνάγκης νὰ συμπο-
κινθῶσιν εἰς χεῖρας τῶν διοικητῶν πολλαὶ ἔξουσιαι,
καὶ διοικητικαὶ καὶ δικαστικαὶ καὶ οἰκονομικαὶ καὶ
ἄλλαι· δι' ὁ καὶ ἔκτακτους ἐπιτρόπους ὡνόμασεν
ὁ Κυβερνήτης τοὺς ἑπτὰ τῆς Πελοποννήσου καὶ τοὺς
έξ τῶν νήσων διοικητὰς, διὰ τοῦ ψηφίσματος τῆς 13
Ἀπριλίου. Κυριώτατον δὲ καθῆκον αὐτῶν ὅτο ἡ ἀ-
ποκατάστασις τῆς ἀσφαλείας, ἡ προστασία τῶν συμ-
φερόντων τοῦ λαοῦ καὶ ἡ διὰ παντὸς τρόπου ἀνάλη-
σις τῶν διεσκορπισμένων εἰς τὰς ἀρχαίας ἑστίας· διὰ
τὸν λόγον τούτον «διετέργητεν ἀκέραια τὰ κατὰ νό-
μον δικαιώματα εἰς ὅλας τὰς κατεδαφισθείσας πόλεις,
κάμας καὶ χωρία » (Διάτ. 16 Απριλίου 1828).

Ἐπειδὴ δὲ οἱ διοικητές ἔκτακτοι ἐπίτροποι ἦσαν
μὲν ἐκ τῶν ἐμπειροτέρων καὶ νοημονευστέρων, εἶχον ὅ-
μως ἀνάγκην χειραγωγίας, ὁ Κυβερνήτης πολλὰς ἔξέ-
δοτε γενικὰς καὶ εἰδικὰς καὶ μερικὰς καὶ ἀπορρή-
τικὲς ὁδηγίας ἐν τῷ διαστήματι τῶν ὀλέγων ἡμερῶν
καθ' ἀρχὰς διέτριψεν εἰς Ναύπλιον.

Τὰς ὁδηγίας ταύτας ἀναγινώσκων σήμερον καὶ συγ-
χέντων πρὸς τὰ μετὰ ταῦτα νομοθετηθέντα θαυμάζω,
τὸ κατ' ἐμὲ, τὸν πολιτικὴν σύνεστιν τοῦ ἀνδρὸς ἐκεί-
νου. Ός εἰς ταῦς διαδόγους οὖτε καὶ εἰς αὐτὸν εὔκα-
λον ὅτο νὰ ἐπιγύμῃ εἰς τῆς Ἑλλάδος τὸ πρότωπον τῆς
δυτικῆς Εὐρώπης τὰς θεωρίας· λαὸν ὅμως οὐ μόνον
ἀστεγον καὶ γυμνὸν, ἄλλα καὶ πρὸ μικροῦ ἔτι δοῦλον
καὶ οὐδεμίαν ἔχοντα πολιτικὴν ἀγωγὴν, θὰ ἔξημίσουν
μᾶλλον μεταφυτεύσμενα ἀδιακρίτως εἰς τὸν τόπον
αὐτοῦ τὰ πολύπλοκα ἔκείνης συστήματα, μόλις βιζω-
θέντα εἰς ιράτη πρὸ πολλοῦ πεπολιτισμένα καὶ πλού-
σια. Τὴν ἀλήθειαν ταύτην αἰσθάνονται σήμερον πολὺ^{πλέον} τῶν ἐν τῇ πρωτευούσῃ οἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις.
Ἀπεριθμῶν ἐσχάτως μετά τίνος ἐκ τούτων τὰ εἴδη
τῶν φόρων εἰς ὅσα ἐπιβάλλονται οἱ πολεῖται, — Ἐλη-
σμόνησες, ἕκουσα παρὰ τοῦ εὐφυοῦς ἐπαρχιῶν, καὶ
ἕια ἄλλον ἐπαγγέλστατον εἰς τὰ βαλάντια καὶ τὰ
ἡθον. — Ποῖον; ἡράτησα. — Τὸν τῶν δικῶν, ἀπεκρί-
θη ὁ φίλος μου. Οἱ δικηγόροι μᾶς ζεγγυνόνουν ἀμα-
δὲ καὶ μᾶς διδάσκουν τὴν δολιότητα, διότι, ἐνῷ πολ-
λάκις αἱ ὑποθέσεις εἶναι ἀπλούσταται καὶ δὲν ἔχουν
χριτολογίας, αὐτοὶ γάριν κέρδους δημιουργοῦν διὰ τοῦ
ψεύδους δίκας καὶ τὰς παρατείνουν εἰς τὸ ἐπάπειρον π.

Οἱ Κυβερνήτης ὅμως, ταῦτα βεδοίως προβλέπων,
ἔδοι τί ἔγραψε πρὸς τοὺς ἔκτακτους ἐπιτρόπους· « Οἱ
δικαστικοὶ κλάδοι θέλει ὄργανοισθη ἐντὸς ὅλιγου δι'
εἰδικοῦ διατάγματος. Μέχρι τῆς ἐκδόσεως τούτου ἐρ-
γον τῶν ἑκτ. ἐπιτρόπων εἶναι νὰ δέχωνται τὰς δι'
αὐτοὺς διευθυνομένας ἀναφορὰς, καὶ νὰ προσπαθῶσι
παραλαμβάνοντες πλησίον των καὶ δύω ἐκ τῶν δημο-
γερόντων, νὰ συμβιβάζωσι διὰ φίλων καὶ πατρι-
κῶν τρόπων τὰ διαφερόμενα μέρη. Εἶναι ἡ ὑπόθεσις
εἶναι πολλὰ περιπεπλεγμένης φύσεως καὶ ἀπαιτεῖ ἔξέ-
τασιν βαθυτέραν καὶ λεπτομερεστέραν, θέλουν βάλει-
τὰ δυνατά των, ἄλλα πάντοτε διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς συ-
διαλλογῆς, εἰς τὸ νὰ καταπείθωσι τὰ διαφερόμενα
μέρη νὰ διδωσι τέλος τῆς διαφορᾶς δι' αἰρέτακροισίας.

ο. « Ο τρόπος οὗτος τοῦ νὰ φέρωμεν τοὺς πολί-
τας εἰς τὴν ὅμοροιαν, ἐπειδὴ εἶραι παρὰ πάντα

ἄλλοι προτιμητός, δὲν θέλει παραμελεῖσθαι καὶ
ἄρχοντος ηθελοντος συστηθῆ τὰ δικαστήρια» (Γεν. ὁδηγ.
πρὸς τοὺς ἑκτ. ἑπτατρ. 16 Απριλίου 1828).

Ως πρὸς τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν τὴν σύστασιν παρε-
δέχθη τὰς ἔως τότε ἴσχυούσας βάσεις, δηλαδὴ δημογε-
ροντίας ἐπαρχιῶν καὶ δημογεροντίας πόλεων, κινητῶν
καὶ χωρίων, καὶ ἐκλογὴν γινομένην ὑπὸ πάντων τῶν
πολιτῶν. Μόνους δὲ ὅρους ἔτοξε πρὸς μὲν τοὺς ἐκλο-
γεῖς εἴκοσι καὶ πέντε, πρὸς δὲ τοὺς ἐκλεγομένους
τριάκοντα καὶ πέντε ἑτῶν ἡλικίαν οὗτοι δὲ ἀπη-
τεῖτο νὰ καταριθμῶνται μετὰ τῶν μᾶλλον φορολο-
γουμένων.

Τὰ καθήκοντα τῶν δημογερόντων ἔμενον τὰ αὐτά·
ἐπειδὴ δὲ ὠνόμασεν αὐτοὺς εἰς ὅργανα τῆς ἐνεργείας
τῆς διοικήσεως, » ἀπήτησε πρὸς τούτοις νὰ χρησι-
μεύσωσι καὶ ἀντὶ συμβούλων εἰς τοὺς ἔκτακτους ἐπιτρό-
πους. Εἰς αὐτοὺς ἀνέθετο καὶ τὰ τῆς ὑγείας καὶ τὰ
τῆς ἀγορανομίας, ως καὶ τῶν ἐκκλησιῶν, τῶν μονα-
στηρίων, τῶν σχολείων, τῶν νοσοκομείων καὶ τῶν ἄλ-
λων τοιούτων καταστημάτων τὴν ἐπιτήρησιν.

Ἄξιοσημείωτος δὲ πρὸ πάντων εἶναι ἡ περὶ τῆς
ἐκλογῆς τῶν δημογερόντων τοῦ Κυβερνήτου πρόνοια.

« Τὸ δραγανον, ἔγραψε τὴν 16 Απριλίου πρὸς τοὺς
ἔκτακτους ἐπιτρόπους, θιὰ τοῦ ὀποίου ὁ λαὸς φα-
γερώντες τὰς χρείας του, εἶραι οἱ δημογέροντες, καὶ
θιὰ τοῦτο συμβάλλει πολὺ, ὥστε ἡ ἐκλογὴ αὐτῶν
τῷρ ἀρχῶν ἀρτὶ νὰ διεπιβάλλεται εἰς τὸ πλῆθος πα-
ρὰ τοῦ ισχυροτέρου, νὰ γίνεται γομίως διὰ τῆς
ἐμπιστοσύνης τῶν πολιτῶν ».

Καὶ ὅμως αἱ διατάξεις αὗται ἔτυχον πολλῶν καὶ
ἀδυσωπήτων ἐπικριτῶν οἱ ἐκ συστήματος φιλόφογοι,
οἱ μικτορίζοντες πᾶν διτί καλὸν δὲν γίνεται παρ' αὐ-
τῶν ἡ δι' αὐτῶν καὶ ὁ ὄχλος τῶν κατακρινόντων ἀ-
βασανίστως χωρὶς ως ἐπὶ τὸ πολὺ νὰ γινώσκει τί¹
κατακρίνουσιν, ἀπώλειαν τῶν ἐλευθεριῶν τῆς Ἑλλά-
δος διεσάλπικον τὰς διατάξεις ἔκείνας· ἐνόμιζες ὅτι
ὁ Μούμμιος ἀνέσκαπτε τὴν Κόρινθον. Παραβάλλων
σήμερον αὗτας πρὸς τὰς προϋπαρχούσας, εύρισκω ὅτι
καὶ τῶν τοπικῶν καὶ τῶν ἐπαργιακῶν δημογεροντιῶν
ἡ ἐκλογὴ ἐψηφίσθη ὅποια καὶ ποτὲ, καὶ μίαν διαφορὰν
ἀνακαλύπτω ὅτι οἱ ἔκτακτοι ἐπιτρόποι, οὐχὶ μόνοι
ἄλλα συνεργούς ἔχοντες τοὺς δημογέροντας, συνέτα-
σσον τὸν κατάλογον τῶν μᾶλλον φορολογουμένων αἰ-
ρεσίμων. Καὶ εἰ μὲν ὁ περὶ μᾶλλον φορολογουμένων
θεσμὸς θεωρεῖται ἀποβλητέος, οὐδὲν ἔχω ν' ἀντιτάξω
εἴαν ὅμως καὶ τὸ 1828 ἔτος, ως καὶ πρὸ αὐτοῦ, ὅτε
ἔξελέγοντο οἱ οἰκοκυραῖται, ως καὶ σήμερον, ὁ θε-
σμὸς οὗτος ἐγένετο δεκτὸς ως ἐγγύησις μάλιστα ἀ-
ληθοῦς ἐλευθερίας, ἀπορῶ ποτίσαι ἄλλη ἀρχὴ πλὴν τῶν
ἔκτακτων ἐπιτρόπων, καὶ αὐτῶν συμπραττόντων με-
τα τῶν δημογεροντιῶν, ἡτο δυνατὸν τῷ καιρῷ ἐκεί-
νῳ, μεταξύ τοῦ χάσους ἐν ᾧ ἐπλανώμεθα, νὰ συντάξῃ
τοὺς καταλόγους καὶ ν' ἀκούσῃ τὰς ἐνστάσεις (1).

(1) Τὰς δημοτικῶν τούτων διατάξεων μνημονεύων δ. Κ. Π.
Ἀργυρόπουλος ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ τῷ Ιπιγραφομένῳ
« Δημοτικὴ διοίκησις ἐν Ἑλλάδι, » ἀπαναλευτάνει καὶ τὰς
κατακρίσεις. Διγων δὲ διτί « διαμοδίτης » δὲν γίνεται νὰ δη-
μιουργήσῃ δημοτικὰς καὶ ἐπαρχιακὰς ἀρχὰς παραλλήλας τῆς

Όλίγα έτη μετά ταῦτα ἡ ἀντίθεσις, καθαιρέ-
ρέσασα τὰς Δημογερουντίας, κατέστησεν ἀντ' αὐτῶν
ἀρχὰς γυμνὰς πάστης ἀνεξαρτησίας, ἀνικάνους ν' ἀ-
ποφανθῶσι καὶ περὶ τῆς ἐλαχίστης ὑποθέσεως ἀνευ τῆς
ἐπεμβάσεως τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς, καὶ ἐφορευόσας
ἐντεταμένας περιφερείας, τὰς ὅποιας συνεκρότησε συμ-
πιλήσασα πόλεις, κώμας καὶ χωρία, καὶ καταργήσασα
πρὸ αἰώνων κεκτημένα δικαιώματα. Κατὰ τὸ νέον
τοῦτο σύστημα, τῶν δημοτῶν οἱ φόροι χωνεύονται
εἰς μόνης τῆς πρωτευόσης τοῦ δήμου τὰς ἀνάγκας
καὶ τὴν πολυτέλειαν, ἡ παιδεία, ἡ ὁδοποιία, αἱ ἔκ-
κλησίαι, ἡ ὑρεία τῶν ἐν τοῖς χωρίοις παραμελοῦνται,
καὶ τοῦ αἵματος ὁ φόρος ἀπὸ τούτων κυρίως εἰσπράτ-
τεται. Καὶ ὅμως, καὶ περιοδικὸς καὶ πάγιος τύπος
διεσάλπισαν ἀμιλλώμενοι μέχρι κόρου, ὅτι φιλελευ-
θερωτατοι οἱ νόμοι οἱ διέποντες τοὺς δήμους τῆς Ἑλ-
λάδος!

Λί αὗται κατακρίσεις, καὶ δριμύτερον μάλιστα,
ἐπανελήφθησαν καὶ δι' ἄλλο ἀντικείμενον, τὸ τῆς παι-
δείας. Εἰς τὰς γενεικὰς ὅδηγίας, ὅπου συγκεφα-
λαιοῦνται τὰ καθήκοντα τῶν ἐκτάκτων ἐπιτρόπων,
καθίκοντα σκοπὸν ἔχοντα τὴν θεραπείαν τῶν πρώ-
των καὶ χυριωτέρων ἀναγκῶν τοῦ λαοῦ, ὁ Κυβερνή-
της ἐλεγεὶ καὶ ταῦτα· «Θέλουν εἰδοποιήσει (τὴν κυ-
βερνηστιν) περὶ τῶν εὑρισκομένων εἰς τὸ τμῆμα σχο-
λείων· ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ κανὲν, θέλουν προσοήσει περὶ
τῶν μέσων τῆς συστάσεως των, ἀλλὰ περιοριζόμενοι

διοικητικῆς ὀργῆς εὑρισκομένως... ἀλλ' ὅργανη τῆς κεντρικῆς;
Ἄρχεις δέν τὸ δυνατὸν εὔχρηστο,» ληφθεὶς πρῶτον δὲ οἱ ἐκ-
ταχτοὶ ἐπιτρόποι δὲν ἔτιν κορωπὶς διοικήται (ὅρα Διάτ. τῆς 13
Ἀπριλίου 1838). καὶ δεύτερον δὲ οἱ διεπάξεις ἔκειναι δὲν ἔτιν
δημιουργικοὶ ἀλλ' ἔλας προσωρινοί, μέχρι τῆς ισθνακῆς συν-
εργείας ἰσχύουσας. Πλὴν τούτου, συζητῶν μετὰ τίνος επουδῆς
τὰς διεπάξεις ταῦτας ἐπιτρέπει τὴν περιεσχηγήνην δρῶν ἀνυ-
κάκτων· λέγει· παραδείγματος χάριν δὲ· οἱ ἐκταχτοὶ ἐπιτρόποι
συνέχεσσον καὶ τῶν ἐκλογέων τοὺς κατελόγους. Ἀλλὰ τὸ με-
ρόθρον δὲ τοῦ ἀπὸ 16 Απριλίου «Διοικητικοῦ ὁργανισμοῦ ἀ-
ποφανεῖται· ὅπτος δὲ, «ἐκλέκτορες εἶναι διετοί οἱ πολῖται τῶν
πολεων, κωμῶν καὶ χωρίων οἱ ἔχοντες πλήρη τὰ 25 ἑτα., τὸ
δὲ 1/3, δὲν ἀναβέτει εἰς τοὺς ἐκτάκτους ἐπιτρόπους τὴν ἔγγραφὴν
τῶν ἐκλογέων εἰς κατάλογον. Παριστῇ πρὸς τούτοις ἡ συγγρα-
φεῖς τοῦ τετραπλόν τῆς ἐκλογῆς ὡς νεον τὸ σύστημα, ἡ τεύλαχ-
στον δὲν ὑπενθυμίζει δὲ· τίσται αὐτὸς τὸ τέλος ἰσχύουν, τὸ περιγρα-
φὲν διάγας τελίδας πρότερον (52 - 53), καὶ προσθέτει δὲ· δὲ νο-
μοθέτεις «ἐπαποιεῖ μεταβελήν συστήματος ὡς πρὸς τὴν ἴκα-
νεστη τῶν ἐκλογέων.» Ή τελευταία εἴη τὸ διεπάξιοντος εἶναι ἀ-
ληθῶς περίεργος· διέτει ὁ νομοθέτης εἰπὼν «Ἐω. δέν ἐνόμεις
προσθίσιτη θετικῶς τὰ συστατικὰ τὰ δικαῖα πρέπει νὰ ἔχωσιν
οἱ ἐκλέκτορες,» δὲν ἔπειλησεν, ἀλλ' εἶπεν δὲ· τι καὶ δημοκρατι-
κοτάτες ἀρχὰς πρεσβεύων θὰ ἐλεγε. Συμφίεται τὸ ἀκολούθον
εἰς τὰς πολιτείας;

Σημειώταν δὲ· ἐνταῦθα δὲν δηλῶ περὶ τῶν μεταξύθυμέστερων
ὅσαι ἔγενοντο εἰς τὰ τῶν Δήμων τὸ 1830 ἔτους μετά τὴν ἀρ-
γατικήν Συνέλευσιν· περὶ τούτων κιθανῶν νέεις εἰπὼν τι· ἐν σίκειρ τόπῳ,
ἄν καὶ γράφων τὰς περέργους ταῦτας ἀναμνήσεις εῦτε συζητῶν.
οὔτε συνηγορῶ, εὔτε καταχρίνω· διηγεῦμαι μόνον. Εἴ ποτε δὲ
προσθέτω ἐν περίσσῳ καὶ γνώμην, κατὰ νοῦν διχων νό-
μησις τίνος εἰς τὸν ἰστορικὸν, δεῖται δὲ ἐποξείλην τὰ τῆς ἐποχῆς
περὶ τῆς γράφων. Πολλάκις μία τις πρᾶξις, δεῖται καὶ εὐτελῆς,
δικαιῶς καὶ εύσυνειδήτως ἀρμηνωμένη, ἐπειορθοῦσε ίδιας ἀφελ-
μένης ἀπὸ πολλαῖς ἐπικρατούσας καὶ ἐπεζηγεῖ βίσιν διάσκληρον.

ἀκριβῶς εἰς μόνην τὴν ἀνάργητην τῆς στοιχειώδους δε-
μοσκαλίας».

Τὰ ὄλιγα ταῦτα ἥρκεσαν νὰ ἔξαφωσι τὰς φλόγας
τῆς φιλοπατρίας τῶν κατακριτῶν. Ο Κυβερνήτης, ἔ-
κραζόν, εἶναι φωτοσέβεστης δὲν θέλει παρὰ μόνον
κολυβογράμματα, φοβούμενος τὰς φιλελευθέρους ἴ-
δεας τοῦ Δημοσθένους καὶ τοῦ Πλάτωνος.

Ἀστεῖον θὰ ἦτο βεβαίως ἂν μετὰ τὰ ἀλάνθατα
μαθήματα τῆς πείρας, τὰ ὅποια ἐδίδαξεν ἡμῖς τρια-
κονταετής περίπου δημόσιως βίντα, μετὰ τὰ συνεχῆ δός
δ' εἰπεῖν καὶ ὀλέθρια ὀλισθήματα εἰς ἀσύνετος διά-
ταξις τῶν τῆς παιδείας ἐκρήμνισε καὶ κρημνίζει ἀθώας
πλάσματα ἀνάγκην ἔχοντα παιδαγωγίας, ἀστεῖον λέγει
θὰ ἦτο ἂν ἐπεχειροῦμεν σήμερον νὰ καταδείξωμεν
τὴν γελοῖον, εἰμήν τι ἄλλο τῆς κατηγορίας. Γὴν δη-
μοτικὴν ἀγωγὴν συνιστῶν ὁ Κυβερνήτης, δὲν συνί-
στα ὡς σκοπὸν μόνον καὶ τέρμα τῆς ὀλης ἐκπαιδεύ-
σεως, ἀλλὰ καὶ ὡς προπαρασκευὴν πρὸς μετάβασιν
εἰς ἀνωτέραν βαθμοῦ. Μερὸς ὁ ἀρχιτέκτων ὁ κτίζων
οἰκίαν μεγάλην καὶ πολυτελῆ ἀνευ θεμελίων· τοιαύ-
την ὅμως μιορίαν δὲν εἶχεν ἔκεινος. Ἄλλα καὶ ὡς
τέρμα ἂν ἦτο δυνατόν νὰ ὀρίσῃ τὴν δημοτικὴν ἐκ-
παιδευσιν θὰ ἔχειροκρότουν τὴν πρόνοιαν αὐτοῦ· διότι
αὐτὴ οὐ μόνον τὸ πρῶτον ἄλλὰ καὶ τὸ μόρον ὅρ-
γανον εἶναι τῆς διαπλάσεως τῶν αἰσθημάτων καὶ ἴ-
δεῶν, ὁ ἐπιούσιος διανοητικὸς ἄρτος, ἡ μόνη ἀκτὶς ἀν-
θρωπισμοῦ, ἡ εἰσδύνουσα εἰς τὰς κατωτέρας τῆς κοι-
νωνίας στεβάδας καὶ διδάσκουσα ἐκάστῳ τὰ ἀληθῆ
αὐτοῦ χρέον καὶ τὰ ἀληθῆ δικαιώματα. Λί ίδεις αὐ-
ται εἶναι σήμερον τετριμέναι, ἀναγνωρισθεῖσαι καὶ
παρὰ τῶν φιλελευθερωτῶν κυβερνήσεων ὡς ἀναλ-
λοίσται καὶ σωτηριώδεις ἀρχαῖ· δὲν καθιέρωσεν αὐ-
τὰς μόλις ἐλθοῦσα ἡ ἀντίθεσις, καὶ βιαιοτερον μά-
λιστα, ἀπαιτήσασα νὶ ἀναγκάζωται εἰς τὴν παι-
δείαν καὶ οἱ δυστροποῦντες; Ἡ παιδεία εἶναι φύσει
φιλόδοξος. Καὶ ἐπαινετὴ μὲν ἡ φιλοδοξία ἡ μὴ ὑπε-
πηδῶσα τὰ ἐσκαμμένα, ἀλλὰ δι' αὐτὸ τοῦτο, ἵνα μὴ
τολμήσῃ παραβολόν τι πήδημα, ἔχει ἀνάγκην ρύθ-
μίσσως καὶ χαλινοῦ· ρύθμιστις δὲ καὶ χαλινὸς εἶναι
ἡ πρώτη ἀγωγὴ, ἡ διδάσκουσα, ὡς εἴπομεν, καὶ
χρέον καὶ δικαιώματα. Αἰωνίως καὶ κατ' οἶκον καὶ
δημοσίᾳ ἀναμασσῶμεν τὰ παραδείγματα τῆς Ἀγ-
γιλίας καὶ φύοντο μὲν τὴν χρηστοτητὰ τῶν ἡθῶν, τὸν
φιλοπατρίαν, τὸ παράστημα καὶ τὴν φιλονομίαν τῶν
Ἀγγλῶν· ἀλλὰ δὲν ἀκροῦσιν ἡ ἐπαινοῦσι καὶ ἡ ἐπιθυ-
μία, ἀπαιτεῖται καὶ μίμησις· καὶ ἵνα μιμηθῶμεν
ἀνάγκη νὰ μάθωμεν ὅτι τῶν ἀρετῶν τούτων πηγὴ
καὶ βάσις καὶ κρηπτὶς εἶναι ἡ δημοτικὴ ἐκπαιδευσις,
δι' ἣν περιπαθεῖς καὶ ἀνενδότους καταβάλλουσιν ἀ-
γῶνας καὶ θυσίας ἡ τε δημόσιος καὶ ἡ ιδιωτικὴ ἐνέρ-
γεια τῶν κατοίκων τῆς Μεγάλης Βρετανίας (1).

Εἰς ταῦτα κατεγίνετο ὁ Κυβερνήτης ὅτε ἀπαι-

(1) Τὸ περ. τῆς πατέριας ζύτημα πολλάκις καὶ δὲ μακρῷ
ικρηγματεύτηκεν ἐν τῇ Πανδώρᾳ· αἱ πραγματεῖαι ίδιαις
τῶν καθηγητῶν Ραγκαβέ, Στρούμπεο καὶ Φραγκίσου εἶναι ἀξιο-
μελέτης. Καὶ διλας ἀμφιθίλλουμεν, βλέποντες μάλιστα τὴν
παραλυσίαν τῆς δημοσιεύτης πρὸ πίντων παιδείας, εἰκοτε ὑπομε-
τρῆς τῆς ἐκπαιδεύσεως ἔργη· φε καὶ βλέμμα τε αὐτῶν.

σία ειδησίς, ότι η πανώλης νόσος ἐνέσκηψεν εἰς τὸ δραν καὶ Σπέτσας, διέκοψε τὰ ἔργα αὐτοῦ.

Ν. Δ.

(*Ἐπειτα συρέχεια.*)

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ.

(Συνέχ. Ήσε φύλλαδ. 285 καὶ 286).

Ε.

Η ἐν Ὁμβίλ οίκια ἀπείχε μίαν λεύγαν ἀπὸ Charires καὶ ἡμίσειαν περίπου ἀπὸ τὸ ὑποστατικὸν ὅπου κατώκουν οἱ γονεῖς τῆς Μαργαρίτας· ἡ Κ. Λατούρ σπανίως προχετο εἰς αὐτὴν καὶ πρὸ πολλῶν ἐτῶν μόνος ὁ ἐπιστάτης ἐφαίνετο. Τὸ ἀπροσδόκητον τοῦτο ταξειδίον, αἱ κρύφαις συνομιλίαι μεταξὺ τοῦ νέου καὶ τῆς μητρός του ἐκίνουν εἰς ἀπορίαν τὴν Μαργαρίταν καὶ τὴν ἀνησύχουν.

Πρὸ δύο ἡμερῶν εἶχε φθάσει ἡ Κ. Λατούρ, καὶ ὅλα τὰ σκεύη αὐτῆς δὲν εἶχον ἔτι ταχτοποιηθῆ, ὅτε ἐφάνησαν εἰς τὴν πεδιάδα δέκα κολοσσοὶ προχωροῦντες ἐν τάξει· ἦσαν δὲ τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας Πιεδλέ ἄτινα ἥρχοντα νὰ χαιρετίσωσι τὴν χυρίαν. Καὶ ἡ μὲν μήτηρ ἔφερε κάνυστρον περιέχον ὄπώρας, οἱ δὲ υἱοί ἔκρατουν ἀνὰ μίαν γάστραν μὲ ἀνθη, καὶ ὁ πατήρ ἐβάσταζε δύο τρισμεγίστους πέπονας τοὺς ὄποιους εἶχε κόψει μόνος ἀπὸ τὸν κῆπον του. Η Κ. Λατούρ ἐδέχθη τὰ δῶρα μὲ τὴν συνήθη της ἀγαθότητα, καὶ ἐπειδὴ εἶχε προϊδεῖ τὴν ἐπίσκεψιν τῶν ἐνοικιαστῶν, ἔλαβεν ἀπὸ ἓν κιβώτιον ὀκτὼ μεταξωτὰ ἐσωκάρδια διὰ τοὺς υἱοὺς, μίαν τραγηλιὰν διὰ τὴν μητέρα των, καὶ ὡραιον πῖλον πλατύγυρον μὲ χρυσῆν πόρπην διὰ τὸν γέροντα. Μετὰ τὰς ἀμοιβαίας εὐχαριστίας ἡ Μαργαρίτα φαιδρὰ καὶ γαίρουσα ἦλθε πρὸς τοὺς συγγενεῖς της· ἀφοῦ δὲ τοὺς ἡναγκαλίσθη ὅλους κατὰ σειρὰν, ἡ ἀνάδοχός της τὴν ἐπήνεστε γεγωνούσα τῇ φωνῇ, καὶ τοσοῦτον ἐγκωμίασσε τὴν γλυκύτητα, τὴν φρόνησιν, τὸ πνεῦμα της, ὥστε αἱ παρειαὶ τῆς νέας τὰς ὄποιας εἶχον κοκκινίσει τὰ φιλήματα, ἔγειναν πολὺ πλέον κόκκινοι· ἡ γραῖα Πιεδλέ, ἰδούσα πῶς ἡ τον ἐνθεῦμένη ἡ Μαργαρίτα, ὑπέθετεν ὅτι θὰ ἥτον εύτυχὴς, καὶ τῇ εἶπεν ὅτι ἥτον ὡραία.

Ἔχεις δίκαιον, ἐπρόσθετεν ὁ πατέρ.

— Τῷοντι, εἶπε μία φωνὴ κλονίσασα ἐκ θάθρων τὴν Μαργαρίταν, ἡ φωνὴ τοῦ Γάστωνος εἰςερχομένου.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἡγούμην ἡ θύρα, καὶ ἐφάνη εἰς τὸν ἀμφιθάλαμον ὁ μικρὸς φύλαξ τῶν κούρκων, ὁ Πέτρος, ὁ ὄποιος εἶχε κλαύσει τόσον πολὺ ὅτε ἀνεγάρησεν ἡ Μαργαρίτα. Εἶχεν ἀκολουθήσει τοὺς κυρίους του μαχρόθεν, καὶ μὴ τολμῶν νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν θάλαμον, ἔχαιρέτισε μὲ συτολὴν μαχρόθεν.

— Ποῖον εἶναις αὐτὸ τὸ μυξιάρικον; ἥρωτητεν ἡ Κ. Λατούρ. Ἐλα ἐδῶ νὰ μᾶς εἴπῃς καλ ἡμέραν.

Ο Πέτρος ἔχαιρέτισε καὶ δεύτερον, ἀλλὰ δὲν κατεπείσθη νὰ εἰσέλθῃ ἔγεινε κατακόκκινος ὡς αὐγὸν τοῦ Πάσχα καὶ ἔψυγεν ὡς πτηνόν.

— Τῷοντι μὲ εὑρίσκει εὔμορφην; εἶπε καθ' ἔχυτὴν ἡ Μαργαρίτα περιερχομένη μόνη εἰς τὸν κῆπον ἀφοῦ ἀνεγάρησαν οἱ συγγενεῖς της· ἀλλὰ τὶ τολμην ἔχουν οἱ νέοι νὰ λέγουν τοιαῦτα πράγματα ἐμπροσθεν εἰς την ἀνθρώπους! Άφοῦ ἐγὼ δὲν τολμῶ νὰ τὸν ἴδει κατὰ πρόσωπον, πῶς αὐτὸς τολμᾷ καὶ μὲ λέγει φανερὰ πράγματα τὰ ὅποια δὲν ἡμπορεῖ ν' ἀκούσω χωρὶς νὰ κοκκινίσω; Ή θὰ ἔχῃ μεγάλην ἔξιν εἰς τὰ τοιαῦτα, ἡ θὰ τὰ θεωρῇ ἀδιάφορα. Καὶ ὅμως νὰ εἰπῃ εἰς μίαν γυναικά ὅτι τὴν εὑρίσκει εὔμορφην . . . εἶναι πολὺ . . . ὅμοιαζει ὀλίγον δηλωσιν αἰσθημάτων.

Τοιαῦτα εἰποῦσα ἐστάθη, καὶ ἤρχισε νὰ σκέπτεται ἐάν τῷοντι ἡτο δηλωσις αἰσθημάτων. Ἐτυχε τῷοντι ν' ἀκούσῃ ἄλλοτε περὶ τοιούτων, ἀλλὰ δὲν ἐνόει καθαρὰ τὸ πρᾶγμα. Πῶς λέγει τις ὅτι ἀγαπᾷ; τοῦτο δὲν ἡμπόρει νὰ τὸ χωρήσῃ ὁ νοῦς της· ὑπέθετεν ὅτι δὲν αὐτὸς θὰ ὑπῆρχε τις ὕδιαιτέρα γλῶσσα, μυστήριον τε γλυκὸν ἄμα δὲ καὶ ἐπικίνδυνον. Ποτέ της δὲν εἶχεν ἀναγνώσει μυθιστορίαν, ἐκτὸς μιᾶς μόνης τὴν ὄποιαν εἶχεν εὔρει μὲ ἐσχισμένα φύλλα εἰς μίαν ἀποδίκην τοῦ πατρός της. Επρόκειτο δὲ εἰς αὐτὴν περὶ λητοῦ τίνος τῆς Σικελίας ὁ ὄποιος ἤρπασε μίαν μινυχήν, καὶ ἐπειδὴ ἀπήντησε τινας λέξεις καὶ φράσεις ἀκαταλήπτους, ὑπέθεσεν ὅτι αὐτὴ ἥτον ἡ γλῶσσα τῶν ἐρώντων. Ἐπειδὴ ὅμως εἶχεν ἀκούσει ἀπὸ τὸν ἐφημέριον ὅτι αἱ μυθιστορίαι εἶναι φευθεῖς, ἐπεθύμει νὰ μάθῃ τὴν ἀλήθειαν· ἀλλὰ ποιῶν νὰ τολμήσῃ νὰ ἐρωτήσῃ;

Ο θάλαμος τοῦ Γάστωνος εἰς Ὁμβίλ δὲν ἥτον ὡς εἰς Παρισίους πλησίον εἰς τὸν ἴδιον της. Καὶ ἡμέραν, τὴν πέμπτην δῷραν τῆς αὐγῆς, ἐσήμανεν ἀσθενῶς ὁ κώδων τοῦ κυνηγίου πλησίον τοῦ παραθύρου του. Καὶ ὁ μὲν Γάστων ἐσηκόντο καὶ ἐπήγαινεν εἰς τὸ κυνήγιον, ἔκεινη δὲ τὸν ἔβλεπεν ἀπαρατήρητος διάτοι παραθύρου ἀναγκωροῦντα ἐφιππὸν μὲ τοὺς σκύλους του, κρατοῦντα τὸ τουφέκιόν του καὶ γινόμενον ἀφαντον ἐντὸς τῆς ὁμίχλης. Τὸν παρηκολοῦντες δὲ μακρόθεν μὲ τὸ βλέμμα, ὡς ἀν ἥτον αἰγμάλωτος τῆς ὄποιας ὁ ἐραστὴς ἀνεγάρεις εἰς Παλαιστίνην. Ενίστε ὁ Γάστων ἐπήδη ἐφιππὸς φράκτας, καὶ ἡ Μαργαρίτα ἀνεστέναζεν ἀπὸ τὸν φόρον της, διέτει ἐνόμιζεν ὅτι οἱ κυνηγοὶ διέτρεγον μεγάλους κινδύνους. Οτε δὲ τὸ ἐσπέρας ἐπανήρχετο κατασκονισμένος, τὸν παρετέρεις ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν διὰ νὰ βεβαιωθῇ μήπως ἥτο πληγωμένος· ὑπέθετεν ὅτι ἐπέστρεφεν ἀπὸ μεγάλην μάχην. Καὶ ὅτε τὸν ἔβλεπεν ἀνασύροντα ἀπὸ τὸ δισάκιόν του τὸν λαγωὸν ἡ ζεῦγος περδίκιαν καὶ ἀποέτοντα αὐτὰ εἰς τὴν τράπεζαν, ἐνόμιζεν ὅτι ἔβλεπε πολεμιστὴν ἐπανερχόμενον καὶ φέροντα λάφυρα.

Ο, τι δὲ ἐφοβεῖτο ἔγεινε μίαν ἡμέραν ὁ Γάστων πηδῶν ἔνα φράκτην ἐπεισ μεταξὺ βάτων καὶ ἐτσούκρανίσθη ὀλίγον. Τὸ ἀσήμαντον ὅμως τοῦτο συμβεγκός πόσον ἐτάραξε τὴν ταλαιπωρὸν Μαργαρίταν! παρ' ὀλίγον ἐλειποθύμει. Τὴν ζωήν της θὰ ἔδιδεν ἀν ἥτο δυνατὸν νὰ σφογγίσῃ τὸ ὀλίγον αἷμα τὸ ὄποιον ἔρρεεν ἀπὸ τὴν δεξιὰν τοῦ Γάστωνος! Εδαλεν εἰς τὸ θυλάκιον της τὸ ωραιότερὸν της κεντημένον μανδύλιον καὶ ἐπείμενεν ἀνυπομόνως περίστασίν τινα διὰ νὰ